

Skamløst forsvar for imperialism

Niall Fergusons forsøg på at hvidvaske de britiske imperialister er herrefolkstænkning af værste skuffe

af Johann Hari

I næste uge løber en stinker af en tv-dokumentar hen over de britiske tv-skærme. En historiker med filmstjernelook vil her vandre rundt blandt ruiner og massegrave i Sovjetrusland, og med rævesmil på læberne erklære:

"Havde Stalin ikke grebet magten, ville en værre tyrann måske være kommet til. Morderiske despoter har hersket over Rusland i århundreder, så man kan lige så godt fælde moralske domme over regnvejr, som man kan over Stalin."

Lyder dette utænkeligt? Det er det vel også, men Niall Ferguson vil ikke desto mindre fremsætte sådanne udtalelser om en lige så psykopatisk og morderisk form for menneskeforagt. I over et årti har Ferguson i sin rolle som hofhistoriker for det imperialistiske amerikanske højre slået om sig med påstande som, at det britiske imperium var en storartet civilisationsbedrift med nogle få kedelige pletter, som er blæst helt ud af proportion.

"Var briterne ikke blevet klodens førende imperiemagt, var andre, mere skånselsløse magter blevet det. Under alle omstændigheder har imperier været iblandt os som magtinstrument i århundreder, så man kan lige så godt fælde moralske domme over regnvejr som over det britiske imperium," er devisen. Og Ferguson tilføjer "Jeg er stærk tilhænger af imperier, og i dag burde amerikanerne være vores arvtagere, som det globalt herskende imperium."

Fergusons Afrika

Hans tv-serie, der udsendes samtidig med hans nye tyndt underbyggede, murstenstykke bog *The War of the World* forfægter den tese, at en afgørende grund til det 20. århundredes mange folkemord, var "imperiernes sammenbrud". Hvor det britiske imperium, med sine "ædlere hensigter" endnu lagde låg på de etniske spændinger, gav dets tilbagevækning disse frit spil.

"Takket være det britiske imperium stammer mine tidligste barndomsminder fra Afrika," siger han om sin opvækst i Kenya. "Skønt Kenya var blevet uafhængigt i 1963, havde intet ændret sig siden de gode, gamle dage... Det var en magisk tid."

Det var det måske for ham. Men der er i Fergusons nostalgiske barndomserindringer ikke mindste omtale af, at han var omgivet af overlevende fra gulaglejre og torturcentre, som han eget elskede imperium havde oprettet.

Mindre end et årti forinden havde briternes masser af kenyansk landbrugsjord affødt en modreaktion. Tusinder af forarmede kenyanere gik til angreb på kolonimagten, som svarede igen ved at internere 300.000 af dem ind i lejre, hvor de blev pisket, kastreret og voldtaget eller overhældt med parafin og brændt levende. Soldaterne i britisk tjeneste fik at vide, at de kunne dræbe så mange, de ville, så længe "de var sorte" og nedslagede da også over 50.000, før Mau-mau-opstanden var slut. Åh, søde minder.

Ødelæggelsen af Calcutta

I dag poserer Ferguson så som en kassefører, der afbalancerer imperiers debit og kredit.

Jovist foregik der "ugerninger", indrømmer han, men de må vejes op imod de langt flere gode ting. Problemet er bare, at hans kalkuler konsekvent nedtoner eller ignorerer Imperiets massive forbrydelser og groft overvurderer dets velgerninger.

Lad mig illustrere det ved to eksempler: Ferguson lovpriser gentagne gange Imperiet for at integrere fattige dele af verden i den globale økonomi og derved gøre dem rigere. Men langt fra at opbygge Indien for at "forberede det til selvstyre", er sandheden, at briterne fór så ødelæggende frem som en græshoppesværme. Da generalmajor Robert Clive indtog Calcutta i 1756, beskrev han denne by (som andre samtidige besøgende gjorde det) som et sted "af så stor rigdom og overflod, at hverken krig, pest eller undertrykkelse vil kunne ødelægge det."

Han gjorde sit bedste. Efter de første 100 års britisk besættelse var byens indbyggertal faldet fra 150.000 til 30.000 i takt med at dens erhvervsgrundlag blev ødelagt. Da briterne endelig trak sig ud, var Calcutta et af verdens fattigste og hæsligste steder.

Betragt nu, hvorledes Ferguson beskriver det britiske imperiums overlagte masseudsultning af indere i 1870'erne og 1890'erne. Indien ramtes i disse år af vejrkatastrofer, og store dele af høsten slog fejl. Den britiske viceroy, Lord Lytton - der var udpeget til sit høje hverv, fordi han var dronning Victorias yndlingsdigter - dikterede imidlertid, at korneksporten til England skulle fortsætte uændret, om fornødent med magt. De institutioner, Ferguson fremstiller som Storbritanniens storsindede gave til Indien, jernbane- og telegraflinjerne, blev altså brugt til at stjæle og udskibe Indiens fødevarer desto mere effektivt, så londonerne kunne nyde dem til morgenmad. Hvilke gaver.

Og som om det ikke var nok, forbød Lytton enhver nødhjælpsindsats. Resultatet? En samtidig journalist skrev, at strækningerne langs Indiens jernbaner var oversået med "de skeletagtige rester af mennesker, der tiggede om korn. Deres hudløse kæber og kranier holdtes oppe af halse, der lignede plukkede høns'." Omkring 29 mio. uskyldige omkom i denne forbrydelse mod menneskeheden, der tåler sammenligning med Maos og Stalins værste overgreb.

Nazister ville ikke dræbe

Dette tal figurer ikke i Fergusons bogholderi - nogle få tørre linjer er alt, hvad han afser til tragedien. Til sammenligning bruger han dobbelt så meget plads til at beskrive en statue af Prinsen af Wales, der var fremstillet af smør.

Samtidig går han i rette med enhver, der drager sammenligning med nazismen ("der var aldrig forsæt til mord"), og spørger retorisk, om vi tror, inderne ville have været bedre stillet under de muslimske stormoguler.

Måske skal man ikke tage Ferguson alvorligt. Mener han det alvorligt, når han siger, at USA burde have truet med at bruge atombomben mod Kommunist-Kina i 1950'erne, eller at inderne skal være taknemmelige for det britiske imperium? Jeg tvivler.

Men hver gang nogen hævder, at store dele af menneskeheden er ude af stand til selvstyre og derfor må forblive underkastet imperieherrer på ubestemt tid, er det essentiel intellektuel hygiejne at fordømme synspunktet. Høfligt nok undlader Ferguson at fortælle os, præcis hvem disse personer er, som må stå under den højere civilisations formynderskab. Men jeg tror, at vi kan tillade os at gå ud fra, at de - som de tjenere og stuepiger, der vartede ham op i hans barndom - er sorte og brunhudede. Ikke også, store bwana?

© The Independent og Information

Oversat af Niels Ivar Larsen

<https://www.information.dk/2007/07/skamloest-forsvar-imperialisme>

Note:

Søgningen Niall Ferguson i Youtube giver (aug. 2016) ca. 70.700 resultater